

Membres corresponents

Alexandre Olivar i Daydí

(1.2.1919 - 1.10.2018)

El dia 1 d'octubre de 2018 va morir a Montserrat el pare Alexandre Olivar i Daydí, membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans des de 1973 i fundador i president de la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics, filial de l'Institut, des de 1978. Nascut a Barcelona l'1 de febrer de 1919, havia complert no feia gaire noranta-nou anys i esperava amb il·lusió poder-ne complir aviat cent. Una caiguda que li va produir el trencament del fèmur, seguida d'una operació que no va poder superar, han impedit, per quatre mesos, la celebració d'aquest centenari. Va ser a temps, de tota manera, el 18 de novembre de 2017, de rebre, a Montserrat mateix, en un acte solemne, el doctorat *honoris causa* per l'Ateneu Universitari Sant Pacià, un reconeixement que coronava una llarga vida dedicada a l'estudi, la recerca i l'ensenyament.

Havia entrat molt jove al monestir de Montserrat —el juliol de 1934—, on feu la professió temporal l'agost de 1935, no sense que, com era costum en aquell moment, l'abat Antoni M. Marcet li canviés el nom de baptisme —Lluís, pel d'Alexandre, que conservà tota la vida i amb el qual va signar sempre l'extensa producció que va redactar en els camps de la bibliologia, la història de la litúrgia i la patristica. Entre el 1936 i el 1939 va haver de continuar els seus estudis a l'estranger, a causa de la Guerra Civil, que va impedir la continuïtat de la vida monàstica a Montserrat. Tingué la gran sort de poder residir successivament als monestirs de Maria Laach, a Alemanya, i de Maredsous, a Bèlgica, on va tenir professors excel·lents i on va aprofundir els coneixements que ja tenia d'alemany i de francès, dues llengües que li obriren un món que no abandonaria mai, al costat del llatí, que ja havia estudiat a Montserrat.

Tot just acabada la Guerra Civil, pogué retornar al seu monestir, on feu la professió solemne l'agost de 1940, fou ordenat sacerdot l'agost de 1942 i enllestí la seva llicència en teologia a la Universitat de Salamanca el 1945.

De 1948 a 1953, fou director de la Biblioteca de Montserrat, de la qual més endavant esdevindria, durant molts anys, conservador de la secció de manuscrits. Amic dels llibres de tota mena i gran lector, es dedicà amb afany a l'estudi dels incunables conservats a Montserrat, dels quals publicà dos catàlegs complementaris (1955 i 1990), i en quatre tongades va catalogar els manuscrits occidentals que tenia sota la seva cura (1969, 1977, 1991 i 2008), als quals va afegir igualment un bon nombre de treballs monogràfics. En aquest mateix terreny va publicar, en col·laboració amb un altre monjo de Montserrat, F. Xavier Altés, el catàleg dels incunables de la Biblioteca Episcopal de Vic (2000).

Professor de llatí, de metodologia, d'història de l'Església, de litúrgia i de patrologia al centre d'estudis teològics de Montserrat, va tenir molts deixebles —entre els quals em compto— que fruïren amb les seves classes, sempre impregnades d'humor i de bonhomia —algun cop estroncada a l'hora dels exàmens, a vegades excessivament exigents o fins i tot arbitraris—, i aprengueren molt del seu exemple i dels seus múltiples coneixements.

Aquesta tasca docent anà acompanyada d'una feina constant en els mateixos camps. D'una banda, els seus coneixements litúrgics el dugueren a Roma —on va fer, durant una temporada, de secretari del cardenal montserratí Anselm M. Albareda—, durant el Concili Vaticà II i, a Barcelona, fou vicepresident de la Comissió Interdiocesana per a la Versió dels Textos Litúrgics, un càrrec que havia tingut un preludi en la Secretaria General del II Congrés Litúrgic de Montserrat, el 1965, durant el qual el vaig poder ajudar de moltes maneres en els aspectes organitzatius i, sobretot, en l'edició dels quatre grans volums de les actes, que pràcticament van ser el preludi de la feina que aviat duria a terme des de Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

En el camp de la història de la litúrgia va preparar importants edicions del sacramentari de Vic (1953) i del de Ripoll (1964), i des de 1994 formava part de la comissió redactora del *Literaturbericht* de l'*Archiv für Liturgiewissenschaft*, de Maria Laach, revista en la qual durant molts anys va publicar llargues ressenyes sobre les publicacions de tema litúrgic fetes a l'Estat espanyol. Com ja hem assenyalat, va fundar, juntament amb Miquel S. Gros i amb José Janini, la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics, de la qual era en aquests moments president honorari. Dins aquesta Societat va impulsar la creació de la revista *Miscel·lània Litúrgica Catalana* i de la «Biblioteca Litúrgica Catalana», que han aconseguit un gran prestigi per les múltiples aportacions que han anat fent a la seva especialitat. Des de 1954 era també membre corresponent del Herwegen-Institut.

Finalment, en el camp dels estudis patristics, a banda de ser membre fundador de l'Association Internationale des Études Patristiques (1967), va dedicar moltes hores a dos temes molt concrets: la història de la predicació cristiana antiga, sobre la qual va publicar un extens volum, el 1991, i l'edició crítica dels sermons de sant Pere Crisòleg en tres volums de la *Serries latina* del «Corpus Christianorum» (1975, 1981 i 1982), que posà a l'abast del públic català, en col·laboració amb mossèn Jaume Fábregas i Baqué, en sis volums de la Fundació Bernat Metge (1985-2003). Ja abans, havia posat els fonaments per a aquesta edició en l'obra fonamental *Los sermones de san Pedro Crisólogo. Estudio crítico* (1962), apareguda, com la majoria dels seus llibres, a la col·lecció «Scripta et Documenta», de Montserrat.

Per tota aquesta immensa tasca, autèntica «obra de benedictins», va merèixer l'ingrés a l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, on l'abril de 1983 va llegir el discurs «Els auditoris cristians antics», contestat en nom de la corporació pel doctor Frederic Udina i Martorell. D'aleshores ençà, va assistir amb assiduitat a les sessions de l'Acadèmia i hi va col·laborar de grat, amb intervencions diverses, amb col·laboracions al butlletí de l'Acadèmia i amb respostes als discursos d'ingrés d'alguns nous acadèmics.

Tota una vida llarga i plena, dedicada en bona part a l'estudi i a la recerca, que aquests darrers anys s'havia anat esllanguint a causa dels problemes de salut. Així i tot, fins no fa gaire li agradava encara de redactar ressenyes per a la revista *Studia Monastica* i, malgrat la dificultat de visió que tenia, seguia amb atenció cada setmana els llibres nous que entraven a la biblioteca del monestir i contribuïa, amb el seu bon humor, a crear un bon ambient a la infermeria de la casa, on havíem conviscut gairebé un any i des d'on l'enyorarem per molts motius.

Text escrit per Josep Massot i Muntaner i llegit pel senyor Ramon Pinyol i Torrents en el Ple del dia 8 de novembre de 2018